

Spis treści

Wykaz skrótów / 17

Wstęp / 21

Rozdział I

Podstawa wymiaru danin publicznych / 29

1. Ujęcie teoretyczne / 29
 - 1.1. Uwagi wprowadzające / 29
 - 1.2. Definicja podstawy opodatkowania / 32
 - 1.3. Definicja wartości celnej / 33
2. Rys historyczny / 34
 - 2.1. Podstawa opodatkowania w podatkach dochodowych / 34
 - 2.1.1. Rozwój podatku dochodowego w wybranych państwach / 34
 - 2.1.2. Rozwój podatku dochodowego w Polsce / 39
 - 2.2. Podstawa opodatkowania w podatkach obrotowych / 40
 - 2.2.1. Rozwój podatku obrotowego w wybranych państwach / 40
 - 2.2.2. Rozwój podatku obrotowego w Polsce / 42
 - 2.3. Wartość celna / 44
 - 2.3.1. Rozwój ceł i podstawy ich wymiaru w wybranych państwach / 44
 - 2.3.2. Rozwój ceł i podstawy ich wymiaru w Polsce / 49
3. Podstawowe rozwiązania *de lege lata* w Polsce / 52
 - 3.1. Opodatkowanie dochodu / 52
 - 3.2. Opodatkowanie obrotu / 54
 - 3.3. Wartość celna / 55
4. Odrzucenie wartości transakcyjnej / 57
 - 4.1. Uwagi wprowadzające / 57

- 4.2. Wartość rynkowa jako podstawa wymiaru / 58
- 4.3. Wartość rynkowa jako pierwotna podstawa wymiaru / 58
- 4.4. Wartość rynkowa jako wtórna podstawa wymiaru / 61
- 4.5. Bezpośrednie i pośrednie kształtowanie podstawy wymiaru w wypadku powiązania przedsiębiorstw / 63
- 5. Inne odniesienia do wyceny nietransakcyjnej / 64
- 6. Odrzucenie wartości transakcyjnej – rozwój prawa międzynarodowego w zakresie opodatkowania dochodu / 67
- 7. Wnioski / 72

Rozdział II

Normatywne podstawy szczególnych reżimów wpływających na podstawę wymiaru danin publicznych w transakcjach między podmiotami powiązanymi / 75

- 1. Wprowadzenie / 75
- 2. Prawo międzynarodowe / 76
 - 2.1. Opodatkowanie dochodu / 76
 - 2.1.1. Model Konwencji OECD i inne rozwiązania modelowe / 76
 - 2.1.2. Wiążące Polskę umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania / 77
 - 2.1.3. Miejsce umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w polskim porządku prawnym / 83
 - 2.1.4. Znaczenie porozumień organów podatkowych / 84
 - 2.1.5. Znaczenie umów w sprawie wspierania i ochrony inwestycji / 85
 - 2.2. Wartość celna / 86
 - 2.2.1. Wiążące UE umowy międzynarodowe w zakresie wartości celnej / 86
 - 2.2.2. Miejsce umów międzynarodowych dotyczących wartości celnej towarów w unijnym porządku prawnym / 87
 - 2.3. Opodatkowanie obrotu / 88
 - 2.4. Ocena funkcji i znaczenia prawa międzynarodowego / 89
- 3. Prawo Unii Europejskiej / 97
 - 3.1. Opodatkowanie dochodu / 97
 - 3.2. Opodatkowanie obrotu / 103

- 3.3. Prawo celne / 105
- 4. Polskie prawo krajowe / 106
 - 4.1. Opodatkowanie dochodu / 106
 - 4.1.1. Regulacja ustawowa / 106
 - 4.1.2. Regulacja podustawowa / 106
 - 4.1.3. Kierunek ewolucji regulacji prawnej / 107
 - 4.2. Opodatkowanie obrotu / 108
 - 4.3. Prawo celne / 109
- 5. *Soft law* / 109
 - 5.1. Komentarz do MK OECD / 109
 - 5.2. Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych / 112
 - 5.3. Kodeksy postępowania / 117
 - 5.4. *Soft law* i kodeksy postępowania w podziale według formuł / 119
 - 5.5. *Soft law* w sferze opodatkowania obrotu / 119
 - 5.6. *Soft law* w sferze wartości celnej / 119
- 6. Orzecznictwo sądowe / 121
- 7. Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej / 122
- 8. Wnioski / 125

Rozdział III

Powiązanie podmiotów prawa / 127

- 1. Ujęcie teoretyczne / 127
 - 1.1. Uwagi terminologiczne / 127
 - 1.2. Potrzeba definiowania podmiotów powiązanych / 128
 - 1.3. Kryteria powiązań między podmiotami prawa / 129
 - 1.3.1. Uwagi wstępne / 129
 - 1.3.2. Powiązania o substracie rzeczowym i osobowym / 129
 - 1.3.3. Powiązania o substracie gospodarczym i osobistym / 130
 - 1.3.4. Oddziaływanie substratu / 130
 - 1.4. Charakter powiązań między podmiotami prawa / 131
 - 1.4.1. Powiązania prawne i faktyczne / 131
 - 1.4.2. Powiązania prawne i ekonomiczne / 132
 - 1.4.3. Powiązania wertykalne i horyzontalne / 133
 - 1.4.4. Powiązania bezpośrednie i pośrednie / 133
 - 1.5. Sposoby definiowania powiązań / 133

- 1.5.1. Definicje generalne i kazuistyczne / 133
 - 1.5.2. Definicje zobiektywizowane i zsubiektywizowane / 134
- 1.6. Relacje między zakresem podmiotowym daniny publicznej a zakresem reżimu mającego zastosowanie do podmiotów powiązanych / 134
- 2. Grupa jako podmiot zobowiązany do zapłaty daniny publicznej / 135
- 3. Pojmowanie podmiotów powiązanych w podatkach dochodowych / 136
 - 3.1. Rozwiązania modelowe / 136
 - 3.1.1. Rekonstrukcja definicji powiązania przedsiębiorstw / 136
 - 3.1.2. Zakres podmiotowy art. 9 ust. 1 MK OECD / 138
 - 3.1.3. Zarządzenie, kontrola i kapitał / 145
 - 3.2. Trwałość powiązania / 150
 - 3.3. Umowy bilateralne wiążące Polskę / 150
 - 3.3.1. Kapitał czy majątek? / 150
 - 3.3.2. Definicja przedsiębiorstwa i jej znaczenie / 152
 - 3.4. Przepisy prawa krajowego / 156
 - 3.4.1. Artykuł 11 u.p.d.o.p. i art. 25 u.p.d.o.f. / 156
 - 3.4.2. Artykuł 11 u.p.d.o.p. i art. 25 u.p.d.o.f. a art. 9 MK OECD / 157
 - 3.4.3. Udział w zarządzaniu, kontroli lub kapitale / 159
 - 3.4.4. Powiązania rodzinne / 159
 - 3.4.5. Związek gospodarczy / 160
 - 3.4.6. Definicja na potrzeby niedostatecznej kapitalizacji / 160
- 4. Pojmowanie podmiotów powiązanych na potrzeby CCCTB / 160
- 5. Pojmowanie podmiotów powiązanych w podatkach obrotowych / 164
 - 5.1. Rozwiązania dyrektywy 2006/112 / 164
 - 5.2. Przepisy prawa krajowego / 165
- 6. Pojmowanie podmiotów powiązanych w prawie celnym / 165
 - 6.1. Przepisy prawa międzynarodowego / 165
 - 6.2. Przepisy prawa UE / 168
- 7. Wnioski / 170

Rozdział IV

Inne niż powiązanie podmiotów przesłanki zastosowania szczególnych reżimów wpływających na podstawę wymiaru danin publicznych / 173

1. Ujęcie teoretyczne / 173
 - 1.1. Przesłanki zastosowania szczególnego reżimu / 173
 - 1.1.1. Powiązanie podmiotów jako niesamoistna przesłanka zastosowania szczególnego reżimu / 173
 - 1.1.2. Zastosowanie szczególnego reżimu a konstrukcja daniny / 174
 - 1.1.3. Przesłanki wąskie i szerokie / 175
 - 1.1.4. Przesłanki związane ze sferą zawierania umowy oraz jej wykonywania / 176
 - 1.1.5. Przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania lub oclenia jako przesłanka zastosowania szczególnego reżimu / 176
 - 1.1.6. Przesłanki samoistne i niesamoistne / 177
 - 1.1.7. Wola wśród przesłanek zastosowania szczególnego reżimu wyceny / 177
 - 1.2. Zakres zastosowania reżimu odrzucającego wycenę transakcyjną / 178
2. Opodatkowanie dochodu / 179
 - 2.1. Rozwiązania modelowe / 179
 - 2.1.1. Przesłanki zastosowania zasady *arm's length* / 179
 - 2.1.2. Umówienie lub narzucenie warunków / 180
 - 2.1.3. Związek przyczynowo-skutkowy / 182
 - 2.1.4. Pojmowanie zysku przedsiębiorstwa / 183
 - 2.1.5. Unikanie opodatkowania jako przesłanka zastosowania zasady *arm's length* / 184
 - 2.2. Wiążące Polskę prawo międzynarodowe / 184
 - 2.3. Prawo krajowe / 186
 - 2.3.1. Przesłanki wyrażone w ustawach o podatkach dochodowych / 186
 - 2.3.2. Ocena rozbieżności w sformułowaniu przepisów krajowych w zestawieniu z przepisami umów międzynarodowych / 186
 - 2.3.3. Nierynkowe ustalenie warunków czy wykonanie umowy? / 192
 - 2.3.4. Warunki transakcji / 193

3. CCCTB / **194**
4. Opodatkowanie obrotu / **195**
 - 4.1. Rozwiązania dyrektywy 2006/112 / **195**
 - 4.1.1. Uwagi wprowadzające / **195**
 - 4.1.2. Poziom wynagrodzenia / **196**
 - 4.1.3. Związek przyczynowo-skutkowy / **196**
 - 4.1.4. Zakres prawa do odliczenia / **197**
 - 4.1.5. Znaczenie celu regulacji prawnej / **198**
 - 4.1.6. Fakultatywność reżimu / **199**
 - 4.2. Przepisy prawa krajowego / **199**
 - 4.2.1. Ewolucja przepisów w okresie po akcesji Polski do UE / **199**
 - 4.2.2. Zgodność pierwotnej wersji art. 32 u.p.t.u. z prawem unijnym / **200**
 - 4.2.3. Hipotetyczny środek specjalny / **201**
 - 4.2.4. Zgodność polskich przepisów z dyrektywą w świetle celu art. 80 dyrektywy 2006/112 / **201**
5. Wartość celna / **202**
 - 5.1. Przepisy prawa międzynarodowego / **202**
 - 5.1.1. Postanowienia kodeksu wartości celnej / **202**
 - 5.1.2. Wpływ powiązania na wartość celną / **203**
 - 5.1.3. Zakres przedmiotowy analizy / **205**
 - 5.1.4. Metoda testowa / **205**
 - 5.2. Przepisy prawa Unii Europejskiej / **206**
6. Procesowe aspekty ustalania spełnienia przesłanek odrzucenia wyceny transakcyjnej / **207**
7. Wnioski / **208**

Rozdział V

Prawne konsekwencje powiązania przedsiębiorstw / 210

1. Ujęcie teoretyczne / **210**
 - 1.1. Wprowadzenie / **210**
 - 1.2. Konsekwencje bezpośrednie i pośrednie / **210**
 - 1.3. Zakres konsekwencji / **211**
 - 1.4. Technika legislacyjna jako kryterium różnicowania / **212**
 - 1.5. Sposób alokacji podstawy wymiaru do poszczególnych jurysdykcji / **213**
 - 1.5.1. Formuły ustalone z góry / **213**
 - 1.5.2. Inne metody / **213**

-
- 2. Opodatkowanie dochodu / **216**
 - 2.1. MK OECD / **216**
 - 2.1.1. Możliwość przeprowadzenia korekty pierwotnej / **216**
 - 2.1.2. Transakcyjny charakter korekty pierwotnej / **217**
 - 2.2. Polskie umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania / **218**
 - 2.3. Wytyczne OECD / **218**
 - 2.3.1. Zestawienie treści MK OECD i Wytycznych OECD / **218**
 - 2.3.2. Krytyczny przegląd metod / **220**
 - 2.3.3. Problemy hierarchizacji metod / **225**
 - 2.4. Polskie regulacje krajowe / **226**
 - 2.4.1. Zamknięty katalog metod / **226**
 - 2.4.2. Hierarchia metod / **227**
 - 2.4.3. Dochody racjonalnie uznane za uzyskane / **228**
 - 2.4.4. Całościowe ujęcie transakcji między podmiotami powiązаныmi / **228**
 - 2.4.5. Porównywalność transakcji / **228**
 - 2.4.6. Metoda porównywalnej ceny niekontrolowanej / **233**
 - 2.4.7. Metoda ceny odprzedaży / **233**
 - 2.4.8. Metoda rozsądnej marży (koszt plus) / **234**
 - 2.4.9. Metoda podziału zysków / **235**
 - 2.4.10. Metoda marży transakcyjnej netto / **236**
 - 2.4.11. Wartości niematerialne i prawne oraz usługi / **237**
 - 2.4.12. Restrukturyzacja działalności / **240**
 - 2.4.13. Procesowe aspekty stosowania metod / **240**
 - 2.5. Kompensata / **242**
 - 2.6. Korekta odpowiednia / **243**
 - 2.7. Problem korekty wtórnej / **245**
 - 3. CCCTB / **247**
 - 4. Opodatkowanie obrotu / **248**
 - 4.1. Wartość wolnorynkowa w dyrektywie 2006/112 / **248**
 - 4.1.1. Definicja wartości wolnorynkowej / **248**
 - 4.1.2. Fakultatywność rozwiązań / **248**
 - 4.1.3. Ogólnikowość definicji / **248**
 - 4.1.4. Hierarchia metod / **249**
 - 4.1.5. Podatek od wartości dodanej w imporcie / **249**

- 4.2. Wartość wolnorynkowa w polskiej ustawie / 249
- 5. Wartość celna / 250
- 6. Wnioski / 253

Rozdział VI

Zapobieganie odrzuceniu wyceny transakcyjnej, negatywne konsekwencje odrzucenia takiej wyceny i przeciwdziałanie konsekwencjom odrzucenia wyceny / 256

- 1. Źródła potencjalnych problemów / 256
- 2. Typologia rozwiązań przeciwdziałających negatywnym konsekwencjom odrzucenia wyceny transakcyjnej / 260
 - 2.1. Uwagi wstępne / 260
 - 2.2. Typizacja z uwagi na źródło regulacji prawnej / 261
 - 2.3. Typizacja z uwagi na zapobiegawczy bądź następczy charakter / 262
 - 2.4. Typizacja z uwagi na liczbę zaangażowanych administracji państwowych / 262
 - 2.5. Typizacja środków z uwagi na ich sądowy bądź administracyjny charakter / 263
 - 2.6. Typizacja z uwagi na sporny bądź niesporny charakter / 263
 - 2.7. Typizacja z uwagi na fakultatywność bądź obligatoryjność / 264
 - 2.8. Kryterium idealności środka / 264
 - 2.9. Kryterium wyłączności / 265
- 3. Procedura wzajemnego porozumiewania (MAP) / 265
 - 3.1. MAP w rozwiązaniach modelowych / 265
 - 3.2. MAP w zawartych przez Polskę umowach w sprawie unikania opodatkowania / 272
 - 3.3. MAP w polskim prawie krajowym / 274
 - 3.4. Ocena MAP / 278
- 4. Arbitraż w zakresie cen transferowych / 280
 - 4.1. Rozwój historyczny / 280
 - 4.2. Podstawowe typy arbitrażu / 282
 - 4.3. Skład trybunałów arbitrażowych / 283
 - 4.4. Charakter prawny aktów kończących postępowanie arbitrażowe / 283
 - 4.5. Konwencja arbitrażowa / 284
 - 4.6. Ocena arbitrażu w sprawach podatkowych / 292

5. Interpretacje urzędowe / 293
6. Uprzednie porozumienia cenowe (APA) / 294
 - 6.1. Uwagi ogólne / 294
 - 6.2. APA w prawie polskim / 296
 - 6.3. APA a interpretacje indywidualne / 301
 - 6.4. Ocena APA / 301
7. Jednoczesne kontrole / 302
8. Informacje o stosowaniu prawa celnego / 302
9. Rozwiązywanie sporów dotyczących wartości celnej / 303
10. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości / 305
11. Wnioski / 306

Rozdział VII

Rozwiązania dotyczące podstawy wymiaru danin w transakcjach między przedsiębiorstwami powiązanymi przyjęte w wybranych państwach / 309

1. Wprowadzenie / 309
2. Zjednoczone Królestwo / 311
 - 2.1. Opodatkowanie dochodu / 311
 - 2.1.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawarte przez Zjednoczone Królestwo / 311
 - 2.1.2. Znaczenie Wytycznych OECD / 314
 - 2.1.3. Prawo krajowe w zakresie opodatkowania dochodu / 315
 - 2.2. Opodatkowanie obrotu / 318
 - 2.3. Wartość celna / 319
3. Stany Zjednoczone / 319
 - 3.1. Opodatkowanie dochodu / 319
 - 3.1.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawarte przez Stany Zjednoczone / 319
 - 3.1.2. Znaczenie Wytycznych OECD / 322
 - 3.1.3. Prawo krajowe w zakresie opodatkowania dochodu / 325
 - 3.2. Opodatkowanie obrotu / 336
 - 3.3. Wartość celna / 336
4. Australia / 337
 - 4.1. Opodatkowanie dochodu / 337

- 4.1.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawarte przez Australię / 337
 - 4.1.2. Znaczenie Wytycznych OECD / 339
 - 4.1.3. Prawo krajowe w zakresie opodatkowania dochodu / 341
 - 4.2. Opodatkowanie obrotu / 344
 - 4.3. Wartość celna / 344
- 5. Austria / 346
 - 5.1. Opodatkowanie dochodu / 346
 - 5.1.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawarte przez Austrię / 346
 - 5.1.2. Znaczenie Wytycznych OECD / 349
 - 5.1.3. Prawo krajowe w zakresie opodatkowania dochodu / 351
 - 5.2. Opodatkowanie obrotu / 352
 - 5.3. Wartość celna / 352
- 6. Rosja / 352
 - 6.1. Opodatkowanie dochodu / 352
 - 6.1.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawarte przez Rosję / 352
 - 6.1.2. Znaczenie Wytycznych OECD / 354
 - 6.1.3. Prawo krajowe w zakresie opodatkowania dochodu / 354
 - 6.2. Opodatkowanie obrotu / 357
 - 6.3. Wartość celna / 357
- 7. Wnioski / 358

Rozdział VIII

Ocena stosowanych i projektowanych reżimów mających zastosowanie w przypadku powiązania przedsiębiorstw / 360

- 1. Wprowadzenie / 360
- 2. Ekonomiczne podstawy tworzenia wielonarodowych grup przedsiębiorstw / 361
- 3. Zasada *arm's length* w opodatkowaniu dochodu / 363
 - 3.1. Zasada *arm's length* a dorobek nauk ekonomicznych / 363
 - 3.2. Zyskowość pojedynczych transakcji / 367
 - 3.3. Konieczność przeciwdziałania unikaniu opodatkowania / 368

- 3.4. *Separate entity approach* w systemie prawa podatkowego / 369
- 3.5. Korzyści lokalizacyjne / 370
- 3.6. Ewolucja zasady *arm's length* w stronę podziału według formuł / 371
- 4. Problem pewności prawa / 373
 - 4.1. Jedna jedyna wysokość zobowiązania podatkowego? / 373
 - 4.2. Rozbieżne podstawy wymiaru podatków i ceł / 375
- 5. Podział według formuł w opodatkowaniu dochodu / 376
 - 5.1. Podział według formuł a dorobek nauk ekonomicznych / 376
 - 5.2. Zalety CCCTB / 377
 - 5.3. Podstawowe przeszkody dla stosowania podziału według formuł / 379
 - 5.4. Wybór czynników podziału / 379
 - 5.4.1. Prostota podziału według formuł / 379
 - 5.4.2. Znaczenie jednolitych czynników podziału / 380
 - 5.4.3. Czynniki podziału a neutralność prawa podatkowego wobec decyzji podmiotów gospodarczych / 381
 - 5.4.4. Czynniki podziału / 382
 - 5.5. Podział według formuł a międzynarodowe prawo podatkowe / 390
 - 5.6. Opcjonalność czy obligatoryjność podziału według formuł / 391
- 6. Jednoczesne stosowanie zasady *arm's length* oraz podziału według formuł / 394
- 7. Wartość wolnorynkowa w podatku od towarów i usług / 395
- 8. Ceny transferowe w przepisach prawa celnego / 395
- 9. Wnioski / 396

Rozdział IX

Możliwość konwergencji reżimów stosowanych do transakcji między podmiotami powiązanymi / 399

- 1. Wprowadzenie / 399
- 2. Eliminacja rozbieżności między reżimami opartymi na zasadzie *arm's length* a podstawą opodatkowania w podatku od wartości dodanej / 405

3. Eliminacja rozbieżności między reżimami opartymi na zasadzie *arm's length* a wartością celną / **410**
4. Relacja między podziałem według formuł a zasadą *arm's length* / **419**
5. Relacja między podziałem według formuł a podstawą opodatkowania w podatku od wartości dodanej / **420**
6. Relacja między podziałem według formuł a wartością celną / **422**
7. Relacje między prawem podatkowym a bilansowym / **422**
8. Mechanizmy rozstrzygania sporów / **425**
9. Wzajemne oddziaływanie korekt / **426**
10. Wnioski / **429**

Podsumowanie / **435**

Wykaz powołanych aktów prawnych / **443**

Wykaz powołanych orzeczeń sądowych / **453**

Bibliografia / **459**